

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmena • Ombudsperson Institution

Ex officio

RAPORT ME REKOMANDIME

I AVOKATIT TË POPULLIT TË REPUBLIKËS SË KOSOVËS

në lidhje me

*Pushimin e hetimit të veprave penale të korrupsionit, sipas Kodit të
Procedurës Penale të Republikës së Kosovës, neni 159*

**Për: Z. Kadri Veseli, Kryetar
Kuvendi i Republikës së Kosovës**

**Znj. Albulena Haxhiu, Kryetare
Komisioni për Legjislacion, Mandate, Imunitete, Rregulloren e
Kuvendit dhe Mbikëqyrjen e Agjencisë Kundër Korrupsionit**

**Znj. Lirije Kajtazi, Kryetare,
Komisioni për të Drejtat Njeriut, Barazi Gjinore, për Persona të
Pagjetur dhe Peticione**

Prishtinë, më 5 gusht 2016

PËRMBAJTJA

QËLLIMET E RAPORTIT	2
BAZA LIGJORE	2
ANALIZA E DISPOZITAVE LIGJORE DHE PRAKTIKËS GJYQËSORE DHE PROKURORIALE	3
A. Veprat penale të korrupsionit dhe pushimi i hetimit të tyre sipas Kodit të Procedurës Penale, neni 159.....	3
B. Interpretimet kontradiktore të nenit 159 të Kodit të Procedurës Penale nga ana e prokurorëve dhe gjyqtarëve.....	5
C. Interpretimi i saktë i nenit 159 të Kodit të Procedurës Penale.....	7
LIDHJA NDËRMJET NDJEKJES SË RASTEVE TË KORRUPSIONIT DHE MBROJTJES SË TË DREJTAVE TË NJERIUT	8
A. Vepra penale të korrupsionit kanë pasoja të dëmshme për respektimin e të drejtave të njeriut.....	8
B. Interpretimet jokonsistente të nenit 159 të Kodit të Procedurës Penale paraqesin shkelje të së drejtës për barazi para ligjit, si dhe rrezikojnë sigurinë juridike.....	11
NJË ZGJIDHJE E MUNDSHME LEGJISLATIVE E PROBLEMIT TË MOSNDJEKJES EFIKASE TË RASTEVE TË KORRUPSIONIT	12
KONSTATIMET DHE REKOMANDIMET E AVOKATIT TË POPULLIT.....	15
A. Konstatimet e Avokatit të Popullit.....	15
B. Rekomandimet e Avokatit të Popullit.....	15

QËLLIMET E RAPORTIT

Veprat penale që mund të quhen krime të korrupsionit përcaktohen në Kodin Nr. 04/L-082, Kodi Penal i Republikës së Kosovës, Kapitulli XXXIV, i cili mban titullin “Korrupsioni zyrtar dhe veprat penale kundër detyrës zyrtare”. Në raste të korrupsionit, sikurse për vepra të tjera penale, zbatohet neni 159 i Kodit Nr. 04/L-123, Kodi i Procedurës Penale të Republikës së Kosovës. Kjo dispozitë parashikon që hetimi paraprak i veprës penale të pushohet menjëherë nëse nuk ngritet aktakuzë brenda dy vjetëve pas fillimit të hetimit.

Disa institucione shtetërore dhe organizata të shoqërisë civile kanë ngritur shqetësimin që ky afat dyvjeçar paraqet një pengesë serioze për ndjekjen efikase të veprave penale të korrupsionit, për shkak se ky afat e ka bërë të pamundur që të ngritet aktakuzë. Mirëpo, me gjithë trajtimin e gjerë të këtij problemi në literaturën e deritanishme, Avokati i Popullit konsideron se ka tri mangësi kryesore në këtë literaturë: (1) mungon një analizë ligjore e saktë e konceptit të pushimit të hetimit sipas nenit 159 të Kodit të Procedurës Penale, (2) mungon një trajtim i hollësishëm i problemit të pushimit të hetimit të rasteve të korrupsionit posaçërisht nga këndvështrimi i të drejtave të njeriut dhe (3) ka një mungesë të propozimeve për zgjidhje efikase të problemit, duke marrë parasysh këto të drejta.

Prandaj, për të adresuar këto mangësi, ky Raport ka tri qëllime kryesore:

- (1) të ofrojë një interpretim të saktë të konceptit të pushimit të hetimit sipas nenit 159 të Kodit të Procedurës Penale;
- (2) të vlerësojë, posaçërisht nga këndvështrimi i të drejtave të njeriut, problemin e pushimit automatik të hetimit të veprave penale të korrupsionit;
- (3) në bazë të këtij vlerësimi, t’u japë rekomandime institucioneve shtetërore për zgjidhjen më të drejtë dhe më efikase të problemit.

BAZA LIGJORE

Sipas Ligjit Nr. 05/L-019 për Avokatin e Popullit, Avokati i Popullit, mes të tjerash, ka këto kompetenca dhe përgjegjësi:

- “të japë rekomandime të përgjithshme për funksionimin e sistemit gjyqësor” (neni 16, par. 8).
- “të njoftojë Qeverinë, Kuvendin dhe institucionet tjera kompetente të Republikës së Kosovës për çështjet që kanë të bëjnë me avancimin dhe mbrojtjen e të drejtave

dhe lirive të njeriut, barazisë dhe jo diskriminimit” (neni 18, par. 1, nënpar. 5);

- “t’i publikojë njoftimet, mendimet, rekomandimet, propozimet dhe raportet e veta” (neni 18, par. 1, nënpar. 6);
- “të rekomandojë nxjerrjen e ligjeve të reja në Kuvend, ndryshimin e ligjeve që janë në fuqi dhe nxjerrjen apo ndryshimin e akteve nënligjore dhe administrative nga institucionet e Republikës së Kosovës (neni 18, par. 1, nënpar. 7);
- “të përgatisë raporte vjetore, periodike dhe të tjera mbi gjendjen e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut, barazisë dhe diskriminimit dhe të kryejë hulumtime mbi çështjen e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut, barazisë dhe diskriminimit në Republikën e Kosovës” (neni 18, par. 1, nënpar. 8);
- “t’i rekomandojë Kuvendit harmonizimin e legjislacionit me standardet ndërkombëtare për të drejtat dhe liritë e njeriut si dhe zbatimin e tyre efektiv” (neni 18, par. 1, nënpar. 9).

Me dërgimin e këtij raporti tek institucionet kompetente, si dhe publikimin e tij në media, Avokati i Popullit synon të kryejë këto përgjegjësi ligjore.

ANALIZA E DISPOZITAVE LIGJORE DHE PRAKTIKËS GJYQËSORE DHE PROKURORIALE

A. Veprat penale të korrupsionit dhe pushimi i hetimit të tyre sipas Kodit të Procedurës Penale, neni 159

Përkufizimi ligjor i termit “korrupsion” gjendet në Ligjin Nr. 03/L-159 për Agjencinë kundër Korrupsionit. Sipas këtij ligji, korrupsioni përfshin “çdo keqpërdorim të pushtetit apo çdo sjellje tjetër me qëllim të arritjes së një përparësie apo përfitimi të kundërligjshëm për veten apo për tjetrin” (*id.*, neni 2, par. 1, nënpar. 3). I njëjti ligj përcakton që Agjencia ka kompetencën të “inicioj[ë] dhe zhvilloj[ë] procedurën e zbulimit dhe hetimit paraprak të korrupsionit dhe [të] përcjellë kallëzime penale për rastet e dyshimit për korrupsion në prokurorinë publike kompetente” (*id.*, neni 5, par. 1, nënpar. 1).

Si çdo vepër penale, veprat penale të korrupsionit përkufizohen nga Kodi Nr. 04/L-082, Kodi Penal i Republikës së Kosovës. Këto vepra përcaktohen në një kapitull të veçantë të këtij Kodi, Kapitulli XXXIV, i cili mban titullin “Korrupsioni zyrtar dhe veprat penale kundër detyrës zyrtare”.¹ Kapitulli XXXIV përmban 16 vepra penale: Keqpërdorimi i

¹ Edhe Agjencia kundër Korrupsionit e konsideron punën e vet të si të ndërlidhur me Kapitullin XXXIV të Kodit Penal. Shih Agjencia kundër Korrupsionit, *Raport Vjetor, Janar – Dhjetor 2015*, f. 7.

pozitës apo autoritetit zyrtar (neni 422); Keqpërdorimi i informatës zyrtare (neni 423), Konflikti i interesit (neni 424); Përvetësimi në detyrë (neni 425); Mashtrimi në detyrë (neni 426); Përdorimi i paautorizuar i pasurisë (neni 427); Marrja e ryshfetit (neni 428), Dhënia e ryshfetit (neni 429); Dhënia e ryshfetit zyrtarit publik të huaj (neni 430), Ushtrimi i ndikimit (neni 431); Nxjerrja e kundërligjshme e vendimeve gjyqësore (neni 432), Zbulimi i fshehtësisë zyrtare (neni 433); Falsifikimi i dokumentit zyrtar (neni 434), Arkëtimi dhe pagesa e kundërligjshme (neni 435); Përvetësimi i kundërligjshëm i pasurisë në rastin e bastisjes apo ekzekutimit të vendimit gjyqësor (neni 436); dhe Mosraportimi ose raportimi i rremë i pasurisë, i të ardhurave, i dhuratave i dobisë tjetër materiale ose i detyrimeve financiare (neni 437).

Në rast të kryerjes së këtyre veprave penale, zbatohen dispozitat e përcaktuara nga Kodi Nr. 04/L-123, Kodi i Procedurës Penale të Republikës së Kosovës. Kodi i Procedurës Penale përcakton katër faza të ndara të procedurës penale: faza e hetimit, faza e ngritjes së aktakuzës dhe deklarimit, fazën e shqyrtimit gjyqësor dhe fazën e mjetit juridik (*id.*, neni 68, par. 1). Lidhur me fazën e hetimit, Kodi përcakton se: “Prokuroria e shtetit mund të fillojë hetimin në bazë të kallëzimit të policisë apo burimeve tjera nëse ka dyshim të arsyeshëm se po ndodh ose ka gjasë të ndodhë në një të ardhme të afërt vepra penale e cila ndiqet sipas detyrës zyrtare” (*id.*, neni 102, par. 1).

Pas fillimit të hetimit sipas nenit 102, ka disa rezultate të mundshme. Së pari, hetimi mund të **pezullohet** nëse “i pandehuri pas kryerjes së veprës penale vuan nga një çrregullim ose paaftësi e përkohshme mendore ose nga ndonjë sëmundje tjetër e rëndë, nëse është arratisur ose ekzitojnë rrethana të tjera të cilat përkohësisht e pengojnë ndjekjen me sukses të të pandehurit” (*id.*, neni 157, par. 1).

Së dyti, dhe më e rëndësishme për qëllimet e këtij Raporti, hetimi mund të **pushohet** nëse “nuk ekziston dyshim i arsyeshëm që personi konkret e ka kryer veprën e tillë penale; vepra e kryer nuk është vepër penale që ndiqet sipas detyrës syrtare; ka kaluar afati i parashkrimit; vepra penale është përfshirë në falje ose në amnistinë e lëshuar para miratimit të Kushtetutës së Republikës së Kosovës [ose] ekzitojnë rrethana të tjera të cilat përjashtojnë ndjekjen” (*id.*, neni 158, par. 1). Gjithashtu, “hetimi pushon automatikisht me kalimin e afatit kohor nga neni 159” (*id.*, neni 158, par. 3), i cili përcakton se: “Kur fillohet hetimi, hetimi përfundon brenda dy (2) viteve. Nëse brenda dy (2) viteve nga fillimi i hetimit paraprak nuk është ngritur aktakuzë, ose nuk është pezulluar hetimi . . . , hetimi menjëherë pushohet” (neni 159, par. 1). Megjithatë, Kodi lë hapësirë që gjyqtari i procedurës paraprake të autorizojë vazhdimin e hetimit deri në gjashtë muaj pas afatit dyvjeçar “në rastet kur hetimi penal është i ndërlikuar, përfshirë por pa u kufizuar kur ka katër apo më shumë të pandehur, janë identifikuar disa të dëmtuar, është bërë kërkesa për ndihmë juridike ndërkombëtare, apo ekzitojnë rrethana

tjera të jashtëzakonshme” (*id.*, neni 159, par. 2). Gjithashtu, Kodi parashikon pushimin e procedurës penale në rast të vdekjes së të pandehurit (*id.*, neni 160).

Rezultati i tretë i mundshëm pas fillimit të hetimit është **ngritja e aktakuzës**. Sipas Kodit, “[p]as përfundimit të hetimit ose kur prokurori i shtetit konsideron se informacionet me të cilat ai disponon për veprën penale dhe kryerësin e saj paraqesin dyshim të bazuar mirë se i pandehuri ka kryer veprën penale apo vepra penale, procedura para gjyqit mund të zbatohet vetëm në bazë të aktakuzës së ngritur nga prokurori i shtetit” (*id.*, neni 240, par. 1). Mirëpo, Kodi thekson që “[n]ëse hetimi ka përfunduar dhe nuk ka prova të mjaftueshme për të mbështetur dyshimin e bazuar mirë se i pandehuri ka kryer veprën penale ose vepra penale, prokurori i shtetit nxjerr aktvendim për pushimin e hetimit” (*id.*, neni 240, par. 2).

B. Interpretimet kontradiktore të nenit 159 të Kodit të Procedurës Penale nga ana e prokurorëve dhe gjyqtarëve

Disa institucione shtetërore dhe organizata të shoqërisë civile kanë ngritur shqetësimin që neni 159 i Kodit të Procedurës Penale paraqet një pengesë serioze në ndjekjen efikase të rasteve të korrupsionit. Për shembull, Raporti Nr. 1/16 i organizatës KIPRED, me titullin *Pandëshkueshmëria në Kosovë: Lufta kundër korrupsionit ndaj profilit të lartë* (janar 2016), kritikon “vonesat e qëllimshme në trajtimin e korrupsionit ndaj profilit të lartë”, duke pretenduar se “[n]ë të paktën dy raste që lidhen me korrupsionin e profilit të lartë, . . . përfundimi i afatit kohor prej dy vjetësh për kryerjen e hetimeve, janë shfrytëzuar si shkaqe për të hedhur poshtë rastet pasi që nuk janë parashtruar aktakuzat nga ana e prokurorëve brenda këtij afati të përcaktuar kohor” (*id.*, f. 15). Për më tepër, sipas KIPRED-it, “[d]ështimi për të ngritur një aktakuzë brenda afatit të paraparë kohor ka siguruar një hapësirë për prokurorët e shtetit të Kosovës që të mos merren me raste të ndërlikuara, duke mbështetur pandëshkueshmërinë e disa rasteve të profilit të lartë” (*id.*, f. 17).

Në të njëjtën mënyrë, në *Raportin e Monitorimit të Gjykatave* për vitin 2015, organizata mediale BIRN ka konstatuar se “aktakuzat e ‘vonuara’ të prokurorisë” janë një prej tri shkaqeve kryesore të “dështimeve në luftën kundër korrupsionit” (*id.*, f. 10-11). Sipas këtij Raporti, “[g]atë vitit 2015, BIRN ka hasur në raste kur hetimet nuk janë përfunduar brenda afateve kohore dhe prokurorët nuk kanë kërkuar afate shtesë për vazhdimin e hetimeve në rastet e ndërlikuara, siç parashihet në paragrafin 2 të nenit 159 të Kodit të Procedurës Penale” (*id.*, f. 11). Në këto raste, “Prokuroria ka ngritur aktakuza vetëm pas tejkalimit të afatit dyvjeçar, e të tillat Gjykata e Apelit i ka konsideruar si të paafatshme dhe ka marrë vendim që procedurat penale automatikisht të ndërpriten” (*id.*). Theksohet më tej se “këto raste që rrezikojnë të mbesin pa u gjykuar janë kundër zyrtarëve shtetërorë dhe kapin shumën e miliona eurove” (*id.*). Edhe Agjencia kundër Korrupsionit

ka kritikuar Prokurorinë për dështimet e saj në këtë fushë. Në *Raportin Vjetor, Janar – Dhjetor 2015*, pretendohet se “[t]ek disa raste të ngritura me kallëzime penale nga AKK, skadon afati i ndjekjes penale apo është bërë parashkrimi i ndjekjes së veprave penale për shkak të neglizhencës së Prokurorive Kompetente” (*id.*, f. 13).

Mirëpo, jo të gjitha autoritetet shtetërore kanë mendim që neni 159 pengon ngritjen e aktakuzës, edhe pas skadimit të afatit dyvjeçar për fazën e hetimit. Përkatësisht, duket se ka një mosmarrëveshje thelbësore ndërmjet anëtarëve të Gjykatës Supreme, e cila është “autoriteti më i lartë gjyqësor” (Kushtetuta e Republikës së Kosovës, neni 103, par. 2, në tekstin e mëtejshëm: “*Kushtetuta*”), për sa i përket interpretimit të nenit 159. Nga njëra anë, kryetari i Gjykatës Supreme, më 19 janar 2015, nënshkroi një qarkore, me anë të së cilës është pretenduar se, pas përfundimit të afatit dyvjeçar të përmendur në nenin 159 të Kodit të Procedurës Penale, Prokuroria jo vetëm që nuk mund të vazhdojë hetimin, por edhe e ka të pamundur të ngrejë aktakuzë në rastin përkatës. Sipas organizatës KIPRED, interpretimi i paraqitur në Qarkore po zbatohet prej shumicës së prokurorëve: “Shumica e prokurorëve të shtetit deri më tani kanë pretenduar se ata kanë përdorur interpretimin e gjykatës supreme pasi që prokurorët nuk mund të ngrenë aktakuza pas përfundimit ligjor të fazës së hetimeve” (*Pandëshkueshmëria në Kosovë*, f. 17)

Nga ana tjetër, të paktën disa prej gjykatësve të Gjykatës Supreme e kanë kundërshtuar publikisht qarkoren gjatë shqyrtimit të një aktvendimi të Gjykatës së Apelit. Gjykata e Apelit e kishte hedhur poshtë aktakuzën si të paafatshme, për shkak se ishte ngritur rreth tre muaj pas skadimit të afatit dyvjeçar për përfundimin e hetimit. Një kolegji i Gjykatës Supreme prej tre gjyqtarësh, hodhi poshtë Aktvendimin e Gjykatës së Apelit duke argumentuar se neni 159 i Kodit të Procedurës Penale, megjithëse vendos një afat dyvjeçar mbi kohëzgjatjen e fazës së hetimit, nuk ndalon ngritjen e aktakuzës pas skadimit të këtij afati. Për të arritur në këtë konkluzion, kolegji arsyetoi se “në dispozitën e nenit 240 [të Kodit të Procedurës Penale], përcakto[het] se aktakuza ngritet pas përfundimit të hetimit” (*Aktvendimi*, par. 38). Sipas këtij arsyeimi, pushimi i hetimit pas afatit dy vjeçar do të thotë thjesht që hetimi ka përfunduar dhe, sipas nenit 240, pas përfundimit të hetimit lejohet ngritja e aktakuzës. Prandaj, e drejta e prokurorit për të ngritur aktakuzë, sipas këtij interpretimi, vazhdon deri në afatin e parashkrimit të veprës penale sipas nenit 106 të Kodit Penal (*id.*). Siç shkruhet në Aktvendim, “ligji siç është tani . . . nuk e parasheh që aktakuza detyrimisht të ngritet para përfundimit të kohës së hetimit” dhe, për rrjedhojë, “ky kolegji, në shumicën e tij nuk pajtohet me nocionin aktakuzë e ‘paafatshme’” (*Aktvendimi*, par. 41). Për këto arsye kolegji shprehu edhe mospajtimin e tij me qarkoren, e cila “përmban mendimin e Kryetarit të Gjykatës Supreme dhe padyshim reflekton qëndrimin e shprehur nga seanca e përgjithsme e Gjykatës Supreme” por nuk është “ligjërisht detyruese” (*Aktvendimi*, par. 42).

C. Interpretimi i saktë i nenit 159 të Kodit të Procedurës Penale

Aktivendimi i lartcitur i kolegjit të Gjykatës Supreme ngre një pyetje të rëndësishme: A paraqet neni 159 i Kodit të Procedurës Penale një pengesë të vërtetë për ngritjen e aktakuzave në raste të korrupsionit, apo është thjesht një çështje keqinterpretimi? Nëse pranohet arsyetimi i paraqitur në Aktivendim, atëherë neni 159, interpretuar ashtu siç duhet, realisht nuk pengon ndekjen penale në raste të korrupsionit sepse, sipas këtij interpretimi, Prokuroria mund të ngrejë aktakuzë edhe pas skadimit të afatit dyvjeçar të fazes së hetimit.

Avokati i Popullit konsideron se interpretimi i kolegjit të Gjykatës Supreme është i gabuar dhe, për rrjedhojë, problemi i mosngritjes së aktakuzave pas pushimit të hetimit sipas nenit 159, mund të zgjidhet vetëm me ndryshimin e Kodit të Procedurës Penale nga ana e Kuvendit të Republikës së Kosovës.

Siç kemi parë më sipër, kolegji argumenton që, lejohet ngritja e aktakuzës pas pushimit të hetimit, sepse “në dispozitën e nenit 240 [të Kodit të Procedurës Penale], përcakto[het] se aktakuza ngritet pas përfundimit të hetimit” (*Aktivendimi*, par. 38) Ky argument duket që nuk është shumë i qëndrueshëm, sepse ngatërron konceptin e **përfundimit** të hetimit me atë të **pushimit** të hetimit, ndërsa Kodi i Procedurës Penale i dallon mjaft qartë këto dy koncepte. Shih, p.sh., nenin 240 të Kodit të Procedurës Penale, i cili përcakton që “[n]ëse hetimi **ka përfunduar** dhe nuk ka prova të mjaftueshme për të mbështetur dyshimin e bazuar mirë se i pandehuri ka kryer vepër penale ose vepra penale, prokurori i shtetit nxjerr aktivendim për **pushimin** e hetimit” (*id.*, neni 240, par. 2, theks i shtuar). Ky nen tregon qartë se përfundimi i hetimit nuk është i barabartë me pushimin e hetimit. Përfundimi i hetimit, ashtu siç përdoret në këtë dispozitë, i referohet kryerjes së procesit të mbledhjes dhe vlerësimit të provave. Pas kryerjes së këtij procesi—pas **përfundimit** të hetimit—prokurori ose mund të ngrejë aktakuzë në bazë të provave të mbledhura, ose mund të **pushojë** hetimin nëse këto prova nuk janë të mjaftueshme për ngritjen e aktakuzës. Koncepti i pushimit të hetimit, siç përdoret këtu, nënkupton mosngritjen e aktakuzës. Prandaj, fakti që neni 240, par. 1, parashikon ngritjen e aktakuzës pas “përfundimit” të hetimit, nuk mbështet aspak qëndrimin e kolegjit të Gjykatës Supreme se mund të ngritet aktakuza pas “pushimit” të hetimit. Përkundrazi, nga mënyra se si përdoret koncepti i pushimit, mund të konkludohet se pas pushimit të hetimit, ngritja e aktakuzës është e pamundur.

Fakti që pushimi i hetimit nënkupton mosngritjen e aktakuzës, mbështetet edhe nga dispozita të tjera të Kodit të Procedurës Penale. Për shembull, neni 156 përcakton se “[ç]do tre (3) muaj, prokurori i shtetit dhe kryeprokurori i zyrës së tij shqyrtojnë lëndën dhe konstatojnë nëse hetimi duhet të mbetet i hapur, të pezullohet, **të pushohet** apo **të ngritet aktakuza**” (theks i shtuar). Këtu, pushimi i hetimit dhe ngritja e aktakuzës paraqiten si alternativa përjashtuese. Më tej, neni 158 përcakton se “Prokurori i shtetit e

pushon hetimin kurdo që është vërtetuar nga provat e mbledhura se nuk ekziston dyshim i arsyeshëm që personi konkret e ka kryer veprën e tillë penale; vepra e kryer nuk është vepër penale që ndiqet sipas detyrës zyrtare; ka kaluar afati i parashkrimit; vepra penale është përfshirë në falje ose në amnistinë e lëshuar para miratimit të Kushtetutës së Republikës së Kosovës; ose *ekzistojnë rrethana të tjera të cilat përjashtojnë ndjekjen*” (neni 158, par. 1, theks i shtuar). Edhe këtu, pushimi i hetimit nënkupton mosndekjen dhe, për rrjedhojë, mosngritjen e aktakuzës kundër të pandehurit.

Në bazë të këtij interpretimi të konceptit të pushimit, mund të konkludojmë që, kur neni 159 i Kodit parashikon që, “[n]ëse brenda dy (2) viteve nga fillimi i hetimit paraprak nuk është ngritur aktakuzë, . . . hetimi menjëherë pushohet”, kjo do të thotë se, pas skadimit të afatit dyvjeçar, Prokuroria e ka humbur mundësinë e ngritjes së aktakuzës. Prandaj, zgjidhja e problemit të mosndjekjes së rasteve të korrupsionit për shkak të skadimit të këtij afati nuk mund të zgjidhet me interpretimin kreativ të nenit 159, por vetëm me ndryshimin e tij nga ana e Kuvendit.

LIDHJA NDËRMJET NDJEKJES SË RASTEVE TË KORRUPSIONIT DHE MBROJTJES SË TË DREJTAVE TË NJERIUT

Kushtetuta e Republikës së Kosovës përcakton rolin e Avokatit të Popullit si në vijim: “Avokati i Popullit mbikëqyr dhe mbron të drejtat dhe liritë e individëve nga veprimet ose mosveprimet e paligjshme dhe të parregullta të autoriteteve publike” (*Kushtetuta*, neni 132, par. 1). Po ashtu, Ligji Nr. 05/L-019 për Avokatin e Popullit përcakton se: “Ky ligj ka për qëllim krijimin e mekanizmit ligjor për mbrojtjen, mbikëqyrjen dhe promovimin e të drejtave dhe lirive themelore të personave fizik dhe juridik nga veprimet ose mosveprimet e paligjshme dhe të parregullta të autoriteteve publike, institucioneve dhe personave apo autoriteteve tjera të cilët ushtrojnë autorizime publike në Republikën e Kosovës” (*id.*, neni 1, par. 1).

Duke marrë parasysh rolin e Avokatit të Popullit si mbrojtës i të drejtave të njeriut dhe mbikëqyrës i institucioneve shtetërore për respektimin e këtyre të drejtave, është e domosdoshme, në këtë Raport, të theksohet mënyra se si problemi i mosndjekjes së rasteve të korrupsionit për shkak të nenit 159 të Kodit të Procedurës Penale ndërlihet me misionin e Avokatit të Popullit në fushën e të drejtave të njeriut.

A. Vepra penale të korrupsionit kanë pasoja të dëmshme për respektimin e të drejtave të njeriut

Së pari, interesi i Avokatit të Popullit në çështjen e ndjekjes adekuate të rasteve të korrupsionit, bazohet në faktin e njohur se korrupsioni ka pasoja të dëmshme për

respektimin e të drejtave të njeriut. Një deklaratë e nënshkruar nga 132 vende të botës, me rastin e mbledhjes së 20 të Këshillit për të Drejtat e Njeriut të Kombeve të Bashkuara, konfirmon lidhjen ndërmjet korrupsionit dhe të drejtave të njeriut, duke pohuar se: “Jemi thellësisht të shqetësuar për rritjen e impaktit negativ të korrupsionit të përhapur mbi gëzimin e të drejtave të njeriut” (20th Session of the United Nations Human Rights Council, *Cross-Regional Statement on Corruption and Human Rights*, f. 2).

Më hollësisht, disa prej veprave penale të përcaktuara në Kapitullin XXXIV të Kodit Penal përbëjnë drejtpërdrejt shkelje të të drejtave të njeriut. Për shembull, neni 432, “Nxjerrja e kundërligjshme e vendimeve gjyqësore”, përcakton se: “Gjyqtari i cili me qëllim të përfitimit të kundërligjshëm të çfarëdo dobie për vete ose për personin tjetër ose për t’i shkaktuar dëm personit tjetër, nxjerr vendim të kundërligjshëm, dënohet me burgim prej gjashtë (6) muaj deri në pesë (5) vjet.” Kur një gjyqtar vendos kundër një pale në procedurë për të nxjerrë dobi pasurore, kjo paraqet një shkelje të së drejtës për gjykim të drejtë dhe të paanshëm, e cila garantohet nga neni 31, par. 2 të *Kushtetutës* (“[ç]dokush gëzon të drejtën për shqyrtim publik të drejtë dhe të paanshëm lidhur me vendimet për të drejtat dhe obligimet ose të çdo akuze penale kundër tij brenda një afati të arsyeshëm, nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme, e themeluar me ligj”) dhe neni 6, par. 1, të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (“Në vendosjen e të drejtave dhe detyrimeve civile . . . , çdokush ka të drejtë për një shqyrtim të drejtë dhe publik brenda një kohe të arsyeshme nga një tribunal i pavarur dhe i paanshëm i themeluar me ligj” (në tekstin e mëtejshëm: “KEDNJ”)), e cila është drejtpërdrejt e zbatueshme në Republikën e Kosovës (shih *Kushtetutën*, neni 22). Kur një gjyqtar merr vendim kundër një pale në procedurë për të fituar dobi pasurore, i mohon kësaj pale të drejtën për gjykim nga një tribunal *i pavarur*. Për këtë arsye, të paktën një eksperte për të drejtat e njeriut e ka konsideruar “të tejdukshme” që “korrupsioni në administrimin e drejtësisë rrezikon të drejtat elementare për mbrojtje gjyqësore, duke përfshirë të drejtën për gjykim të drejtë pa vonesë të paarsyeshme” (Prof. Dr. Anne Peters, *Corruption and Human Rights*, f. 11)

Po ashtu, shkelja e nenit 429, par. 2 të Kodit Penal, “Dhënia e ryshfetit” (“Kushdo që në mënyrë të drejtpërdrejtë apo të tërthortë, i premtos, ofron ose i jep ndonjë dhuratë apo përfitim tjetër personit zyrtar, në mënyrë që ai person të veprojë ose të mos veprojë në kundërshtim me detyrën e tij zyrtare, dënohet me gjobë dhe me burgim prej tre (3) muaj deri në tre (3) vjet”), mund të ketë ndikim negativ në të drejta të ndryshme të njeriut. Për shembull, “dhënia e ryshfetit zyrtarëve të zgjedhjeve për të ndërhyrë në procesin zgjedhor, duke mbushur kutitë e votimit në favor të një kandidati ose partie dhe duke falsifikuar numërimin, shkel të drejtën për të votuar” (International Council on Human Rights Policy and Transparency International, *Corruption and Human Rights: Making the Connection*, f. 44). Të drejtat zgjedhore dhe të pjesëmarrjes garantohen nga *Kushtetuta*, neni 45 (“Vota është . . . e barabartë” (*id.*, neni 45, par. 2) dhe “Institucionet shtetërore mbështesin mundësitë . . . për të ndikuar në mënyrë demokratike në vendimet e

organeve publike” (*id.*, neni 45, par. 3)), si dhe nga Pakti Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike, neni 25 (“Çdo qytetar ka të drejtë dhe mundësi, që . . . të votojë . . . me votim të përgjithshëm dhe të barabartë”), i cili gjithashtu është derjtpërdrejt i zbatueshëm në Republikën e Kosovës (shih *Kushtetutën*, neni 22).

Përveç të drejtave primare, dhënia dhe marrja e ryshfetit mund të paraqesë shkelje edhe të së drejtës të një individi për të mos u diskriminuar kundrejt të tjerëve në respektimin e të drejtave të tij. Shih KEDNJ, neni 14 (“Gëzimi i të drejtave dhe lirive të përcaktuara në këtë Konventë duhet të sigurohet pa diskriminim mbi çdolloj baze si p.sh. seksi, raca, ngjyra, gjuha, feja, mendim politik ose tjetër, origjina kombëtare ose shoqërore, lidhje me një minoritet kombëtar, pronësia, lindja ose status tjetër”). Neni 53 i *Kushtetutës* përcakton se “[t]ë drejtat e njeriut dhe liritë themelore të garantuara me këtë Kushtetutë, interpretohen në harmoni me vendimet gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut” (në tekstin e mëtejshëm: “GJEDNJ”). Sipas vendimeve gjyqësore të GJENDJ-së, “[e] drejta . . . për të mos u diskriminuar . . . shkelet kur Shtetet trajtojnë në mënyrë jo të barabartë persona në pozita të ngjashme pa dhënë një justifikim objektiv dhe të arsyeshëm” (*Thlimmenos v. Greece*, Aplikimi Nr. 34369/97, GJEDNJ (2000), par. 44). Në mënyrë që një justifikim i tillë të jetë “objektiv dhe i arsyeshëm”, duhet së paku të ketë një “qëllim legjitim” për pabarazinë në fjalë (“*Relating to Certain Aspects of the Laws on the Use of Languages in Education in Belgium*” v. *Belgium*, Aplikimet Nr. 1474/62, 1677/62, 1691/62, 1769/63, 1994/63, 2126/64, GJEDNJ (1968), par. 10). Kur marrja e ryshfetit shtyn një zyrtar publik të marrë një vendim në favor të një pale, kundrejt të tjerëve, me qëllim të fitimit të dobisë pasurore, kjo mund të konsiderohet diskriminim, përderisa përbën një trajtim jo të barabartë midis personave në pozita të ngjashme, pa qëllim legjitim. “Korrupsioni . . . shkakton shkelje të barazisë para ligjit si dhe diskriminimin e atyre që nuk kanë mundësitë ekonomike për të korruptuar, ose për t’u mbrojtur kundër praktikave korruptive të të tjerëve” (Asambleja Parlamentare e Këshillit të Evropës, “Corruption as a threat to the Rule of Law”, par. 39).

Në të njëjtën mënyrë, dhënia dhe marrja e ryshfetit, duke shkaktuar arbitraritet në ndryshimin ose zbatimin e ligjit, rrezikon sigurinë juridike: “Mundësia që ligji mund të ndryshohet ose të mos zbatohet për t’iu përshtatur kërkesave të atyre që kanë mundësitë ekonomike për të korruptuar është jokonsistente me parimin e ligjshmërisë, i cili kërkon një proces transparent, llogaridhënës dhe demokratik për miratimin e ligjeve, si dhe siguri juridike, e cila nënkupton parashikueshmërinë” (*id.*, par. 38).

Këto janë vetëm disa shembuj se si veprat penale të korrupsionit mund të shkaktojnë pasoja negative në respektimin e të drejtave të njeriut. Prandaj, përderisa neni 159 i Kodit të Procedurës Penale paraqet pengesë në ndjekjen efikase të rasteve të korrupsionit, Avokati i Popullit ka një interes legjitim, në bazë të rolit të tij kushtetues dhe ligjor, për të kërkuar një zgjidhje.

B. Interpretimet jokonsistente të nenit 159 të Kodit të Procedurës Penale paraqesin shkelje të së drejtës për barazi para ligjit, si dhe rrezikojnë sigurinë juridike

Siç kemi parë më sipër, ekziston një qasje jo uniforme në lidhje me zbatimin e Kodit të Procedurës Penale për sa i përket nenit 159 të Kodit të Procedurës Penale. Kjo qasje ka shkaktuar trajtim jo të barabartë të rasteve të ngjashme, përkatësisht, të rasteve në të cilat afati dyvjeçar për fazën e hetimit ka shkaduar. Për shembull, në rastin e diskutuar më lart, i cili u trajtua nga kolegji i Gjykatës Supreme, skadimi i afatit, përfundimisht, nuk ka penguar ngritjen e aktakuzës dhe lënda është kthyer në Gjykatën Themelore për të shkuar në gjykim (shih *Aktvendimin*, “Përfundim”, pjesa C). Por, në raste të tjera në të cilat afati dyvjeçar është skaduar, shumica e prokurorëve përkatës kanë vendosur të mos ngrënë aktakuza fare, duke u bazuar në qarkore. Krejt pavarësisht se cili interpretim është i saktë, trajtimi jo i barabartë i këtyre rasteve nuk ishte rezultat i ndonjë ndryshimi relevant ndërmjet tyre, por thjesht për shkak të ndarjes e rasteve nga prokurorë dhe gjyqtarë të ndryshëm. Prandaj, ky trajtim jo i barabartë nuk ka asnjë justifikim objektiv dhe të arsyeshëm dhe, për pasojë, mund të konsiderohet diskriminues, sipas standardit të lartpërmendur të diskriminimit të përcaktuar nga GJEDNJ.

Vlen të theksohet se, vetë fakti që vazhdojnë të ekzistojnë interpretimet jokonsistente të nenit 159 të Kodit të Procedurës Penale mes gjyqtarëve dhe prokurorëve të ndryshëm, dëshmon qartë se, me gjithë pretendimin e qarkores “me qëllim zbatimin unik të ligjeve” (*Raport vjetor i punës së Gjykatës Supreme, Janar-dhjetor 2015*, “Fjala hyrëse e kryetarit të Gjykatës Supreme”, f. 3), faktikisht nuk e ka arritë këtë qëllim. Siç pohohet në *Aktvendimin* e kolegjit të Gjykatës Supreme, diskutuar më lart, “shumica nuk e konsideron [qarkoren] si ligjërishit detyruese dhe nuk pajtohet me atë (*id.*, par. 42). Për më tepër, edhe qarkoret tjera janë kundërshtuar, jo vetëm nga gjyqtarë të tjerë të Gjykatës Supreme, por edhe nga gjyqtarë të Gjykatës së Apelit. Për shembull, në Rastin Nr. PN554/14, një kolegji i Gjykatës së Apelit ka refuzuar të zbatojë një tjetër qarkore të nxjerrë nga Gjykata Supreme, në të cilën shprehet mendimi që “[ë]shtë e qartë se kur gjyqtari i vetëm apo kryetari i trupit gjykues shpall një provë të papranueshme, i takon kolegjit shqyrtues për vëzhgim dhe hetime të vendosë për ankesën dhe jo Gjykatës së Apelit, siç ka qenë praktika e deritanishme në gjykata” (cituat në *Aktvendimin* e Gjykatës së Apelit, Rasti Nr. PN554/14, par. 25). Mirëpo, Gjykata e Apelit nuk e lëshoi juridiksionin mbi rastin në fjalë dhe deklaroi haptas që: “Kolegji konsideron se ky opinion është i pasaktë dhe bazohet në keqinterpretim[.]” (*id.*, par. 26).

Në bazë të shembujve të tillë, mund të konkludohet se qarkoret e nxjerra nga Gjykata Supreme nuk arrijnë qëllimin e “zbatimit unik të ligjeve” por vetëm krijojnë iluzionin e sigurisë juridike. Ky iluzion është vetë i dëmshëm, sepse jep përshtypjen (mbase jo të qëllimshme) që lëshimi i një qarkoreje nga Gjykata Supreme mund të lirojë ligjvënësit

nga detyra e tyre për të siguruar në të vërtetë zbatimin unik të ligjeve, duke sqaruar dispozita ligjore të paqarta me anë të ndyrshimeve dhe plotësimeve të ligjeve përkatëse. Interpretimet kontradiktore të nenit 159 nga ana e gjyqtarëve dhe prokurorëve tregojnë se zgjidhja e problemit të mosndjekjes së veprave penale të korrupsionit, si dhe sqarimi i çështjes së nenit 159, duhet të kërkohej tek Kuvendi, jo përmes qarkoreve dhe aktvendimeve të gjyqësorit.

NJË ZGJIDHJE E MUNDSHME LEGJISLATIVE E PROBLEMIT TË MOSNDJEKJES EFIKASE TË RASTEVE TË KORRUPSIONIT

Avokati i Popullit konsideron se, zgjidhja më efiikase dhe më e thjeshtë e problemit të mosndjekjes efiikase të rasteve të korrupsionit për shkak të nenit 159 të Kodit të Procedurës Penale, është që Kodi i Procedurës Penale të ndryshohet në mënyrë që **afati dyvjeçar për fazën e hetimit të mos zbatohet për raste të korrupsionit**, d.m.th. që Kodi i Procedurës Penale të mos përcaktojë asnjë afat specifik për përfundimin e hetimit dhe ngritjen e aktakuzës kundër veprave penale të përcaktuara në Kapitullin XXXIV të Kodit Penal. Me heqjen e afatit për raste të tilla, prokurorët nuk do të kenë asnjë pengesë në ndjekjen e rasteve të korrupsionit pas dy vjetëve të hetimit, përveç afateve të parashkrimit të përcaktuara në nenin 106 të Kodit Penal. As nuk do të mund ta shfrytëzonin afatin dyvjeçar si justifikim për të mos u marrë me një rast të ndërlikuar nga ana e substancës ose të ndjeshëm nga ana politike.

Mirëpo, nga kjo zgjidhje e mundshme lind një shqetësim legjitim: A është në përputhje me respektimin e plotë të të drejtave të njeriut që të mos ketë **asnjë afat ligjor** për përfundimin e hetimit dhe ngritjen e aktakuzës në raste të korrupsionit? Ky shqetësim duket se gjen mbështetje në KEDNJ, si dhe në praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së, e cila, në bazë të nenit 53 të *Kushtetutës*, është e zbatueshme në Republikën e Kosovës.

Neni 6, par. 1 i KEDNJ-së përcakton që “[ç]dokush gëzon të drejtën për shqyrtim publik të drejtë dhe të paanshëm lidhur me . . . çdo akuzë penale kundër tij, **brenda një kohe të arsyeshëm**” (theks i shtuar). Në interpretimin e frazës kyçe “brenda një afati të arsyeshëm”, Gjykata ka shkruar se “periudha që duhet marrë parasysh në lidhje me nenin 6, par. 1, fillon pasi personi është zyrtarisht i akuzuar, ose kur dyshimet lidhur me këtë person kanë ndikuar seriozisht në situatën e tij . . . , **si p.sh. data kur hetimi paraprak ka filluar**” (*Philippe Bertin-Mouroto v. France*, GJEDNJ, Aplikimi Nr. 36343/97 (2000), par. 52 (theks i shtuar)). Shih, gjithashtu, *Lilja v. Sweden*, GJEDNJ, Aplikimi Nr. 36689/02 (2007), par. 28), *Eckle v. Germany*, GJEDNJ, Aplikimi Nr. 8130/78 (1982), par. 74, dhe *Motta v. Italy*, GJEDNJ, Aplikimi Nr. 11557/85 (1991), par. 15. Vendimet gjyqësore të GJEDNJ-së në këto raste tregojnë se hetimi paraprak nuk mund të zgjasë në pafundësi.

Përkundrazi, hetimi, si dhe fazat e tjera të procedurës penale, duhet të kryhen “brenda një kohe të arsyeshme”. A përbën ky parim një argument kundër moszbatimit të afatit dyvjeçar në raste të korrupsionit?

Përgjigjja është se **nuk** përbën një argument të tillë, për tri arsye. Së pari, heqja e afatit dyvjeçar në raste të korrupsionit do të thoshte vetëm se nuk do të ketë një afat **ligjor** për përfundimin e hetimit dhe ngritjen e aktakuzës në raste të tilla. Do të vazhdojë të ekzistojë kërkesa **kushtetuese**, në bazë të nenit 6, par. 1 të KEDNJ-së dhe vendimeve të lartpërmendura të GJEDNJ-së, që hetimi paraprak, si dhe fazat e tjera të procedurës penale, të mos zgjasin përtej “kohës së arsyeshme”.

Së dyti, moszbatimi i nenit 159 në raste të korrupsionit i përshtatet mirë praktikës gjyqësore të GJEDNJ-së në të paktën një aspekt: Jurisprudenca e GJEDNJ-së mbi nenin 6, par. 1, thekson parimin që nuk ka një afat kohor universal përpara të cilit kohëzgjatja konsiderohet e arsyeshme **në të gjitha rastet** dhe pas të cilit kohëzgjatja konsiderohet jo e arsyeshme **në të gjitha rastet**. Përkundrazi, “Arsyeshmëria e kohëzgjatjes së procedurave të mbuluara nga neni 6, par. 1 i Konventës duhet vlerësuar në çdo rast sipas rrethanave të tij. Kur e vlerëson arsyeshmërinë e kohëzgjatjes së procedurave penale, Gjykata i ka kushtuar vëmendje, mes të tjerash, kompleksitetit të rastit, sjelljes së aplikuesit dhe mënyra se si çështja është trajtuar nga autoritetet administrative dhe gjyqësore” (*König v. Germany*, GJEDNJ, Aplikimi 6232/73 (1978), par. 99). Fakti që, sipas GJEDNJ-së, arsyeshmëria e kohëzgjatjes së procedurave duhet të vlerësohet sipas rrethanave të veçanta në çdo rast, dhe jo t’i nënshtrohet ndonjë afati specifik, e bën jo të përshtatshëm zbatimin e afatit universal dyvjeçar sipas nenit 159 (edhe pse mundësia e zgjatjes deri në 6 muaj e lehtëson në një masë të vogël këtë jofleksibilitet). Duke hequr afatin dyvjeçar, të paktën për raste të korrupsionit, Kodi i Procedurës Penale do t’i afrohej më shumë praktikës së GJEDNJ-së.

Së treti, moszbatimi i afatit dyvjeçar në raste të korrupsionit përputhet me doktrinën e “*margin of appreciation*” të GJEDNJ-së. Sipas kësaj doktrine, GJEDNJ ka njohur njëfarë hapësire brenda së cilës çdo shtet mund të vlerësojë se si do të ishte mënyra më e përshtatshme e respektimit të të drejtave të njeriut të përcaktuara në KEDNJ, duke marrë parasysh kontekstin specifik të vendit të vet. Varësisht prej rastit, kjo hapësirë mund të jetë më e gjerë ose më e ngushtë në fusha të ndryshme. Në praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së, *margin of appreciation* që gëzon një shtet, njihet si veçanërisht e gjerë kur, në një fushë të caktuar,

- (1) “Shteti duhet të balancojë të drejta të Konventës në konkurrencë” me njëra-tjetrën (*Evans v. United Kingdom*, GJEDNJ, Aplikimi Nr. 6339/05 (2007), par. 77).
- (2) “[R]asti ngre çështje të ndërlikuara dhe vendime të strategjisë sociale: njohja e drejtpërdrejtë e shoqërisë së tyre dhe nevojave të saj, nga ana e autoriteteve, do të

thotë se ato [autoritete] janë, në parim, në pozitë më të mirë . . . për të vlerësuar se çfarë është në interesin e publikut” (*Dickson v. United Kingdom*, GJEDNJ, Aplikimi Nr. 44362/04, (2007), par. 78).

(3) “[N]uk ka konsensus mes Shteteve anëtare të Këshillit të Evropës” (*id.*).

Të gjitha këto kritere na çojnë në konkluzionin se Republika e Kosovës ka mjaft hapësirë për të hequr afatin dyvjeçar në raste të korrupsionit.

Së pari, kemi parë më sipër që, ndjekja efi kase e veprave penale të korrupsionit është e domosdoshme në mbrojtjen e të drejtave të njeriut, përderisa këto vepra penale i rrezikojnë këto të drejta. Prandaj, këtu kemi të bëjmë me balancimin midis nevojës për të mbrojtur këto të drejta nga pasojat negative të korrupsionit dhe nevojës për të mbrojtur të drejtën e të pandehurit që të mos i nënshtrohet hetimit përtej një kohe të arsyeshme. Kur kemi të bëjmë me një balancim të tillë midis të drejtave të ndryshme, shteti gëzon hapësirë të gjerë për të vendosur balancimin e duhur.

Së dyti, zgjidhja e problemit të korrupsionit në Kosovë sigurisht “ngre çështje të ndërlikuara dhe vendime të strategjisë sociale”. Sipas “Indeksit të Përceptimit të Korrupsionit” të vitit 2015, të nxjerrë nga organizata ndërkombëtare “Transparency International”, Kosova renditet në vendin e 103 prej 168 shteteve të botës, duke zënë pozitën më të keqe në gjithë rajonin (Kroacia zë vendin e 50, Mali i Zi vendin e 61, Maqedonia vendin e 66, Serbia vendin e 71, Bosnja dhe Hercegovina vendin e 76 dhe Shqipëria vendin e 88). Kjo, bashkë me problemin e mirëdokumentuar të mosndjekjes efi kase të veprave penale të korrupsionit nga ana e Prokurorisë, përbën dëshmi të mjaftueshme që problemi i korrupsionit “ngre çështje të ndërlikuara dhe vendime të strategjisë sociale”. Edhe ky faktor krijon hapësirë të gjerë për heqjen e afatit dyvjeçar në rastet e korrupsionit.

Së treti, për sa i përket vendosjes së afateve ligjore për përfundimin e hetimit, “nuk ka konsensus mes Shteteve anëtare të Këshillit të Evropës”. Në një studim të 27 vendeve të Bashkimit Evropian, Transparency International ka konstatuar se vetëm 15 prej tyre kanë vendosur një afat parashkrimi për përfundimin e hetimit: Austria, Estonia, Finlanda, Franca, Greqia, Holanda, Hungaria, Letonia, Luksemburgu, Malta, Polonia, Romania, Sllovenia, Spanja dhe Suedia (shih Transparency International, *Timed Out: Statutes of Limitations and Prosecuting Corruption in EU Countries*, f. 11). Edhe pse 27 vendet e Bashkimit Evropian përbëjnë vetëm një pjesë të Këshillit të Evropës, i cili përfshin 47 vende gjithsej, fakti që së paku 12 vende nuk kanë vendosur asnjë afat parashkrimi për përfundimin e hetimit, tregon se nuk ka një konsensus të gjerë mes Shteteve anëtare të Këshillit të Evropës për vendosjen e një afati të tillë.

Për arsyet e lartpërmendura, me gjithë shqetësimin që moszbatimin e afatit dyvjeçar në raste të korrupsionit do të rrezikonte të drejtën për gjykim brenda një kohe të arsyeshme,

doktrina e “margin of appreciation” e GJEDNJ-së lë mjaft hapësirë për një zgjidhje të tillë.

KONSTATIMET DHE REKOMANDIMET E AVOKATIT TË POPULLIT

A. Konstatimet e Avokatit të Popullit

Në bazë të vlerësimit të mësipërm, Avokati i Popullit konstaton se:

- (1) Neni 159 i Kodit Nr. 04/L-123, Kodi i Procedurës Penale i Republikës së Kosovës, interpretuar saktë, vendos një afat dyvjeçar mbi fazën hetimore të lëndëve penale, pas të cilit pushohet hetimi dhe nuk lejohet ngritja e aktakuzës;
- (2) Problemi i mosndjekjes efikase të veprave penale të korrupsionit shkakton pasoja negative për respektimin e të drejtave të njeriut;
- (3) Interpretimet kontradiktore të neni 159 të Kodit të Procedurës Penale mes gjyqtarëve dhe prokurorëve të ndryshëm, paraqesin shkelje të së drejtës për barazi para ligjit, si dhe rrezikojnë sigurinë juridike;
- (4) Qarkoret e nxjerra nga Gjykata Supreme nuk arrijnë qëllimin e zbatimit unik të ligjeve dhe japin vetëm një iluzion të sigurisë juridike;
- (5) Ndryshimi i Kodit të Procedurës Penale për të hequr afatin dyvjeçar për të gjitha veprat penale të Kapitullit XXXIV, “Korrupsioni zyrtar dhe veprat penale kundër detyrës zyrtare”, të Kodit Nr. 04/L-082, Kodi Penal i Republikës së Kosovës, është zgjidhja më efikase e mosndjekjes adekuate të rasteve të korrupsionit dhe nuk do të paraqiste shkelje të së drejtës për gjykim brenda një kohe të arsyeshme.

B. Rekomandimet e Avokatit të Popullit

Në bazë të këtyre konstatimeve, dhe në përputhje me nenin 135, par. 3 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës dhe nenin 16, par. 4 të Ligjit Nr. 05/L-019 për Avokatin e Popullit, Avokati i Popullit rekomandon Kuvendin e Republikës së Kosovës që:

- (1) ***Të ndryshojë nenin 159 të Kodit Nr. 04/L-123, Kodi i Procedurës Penale, për të hequr afatin dyvjeçar për të gjitha veprat penale të Kapitullit XXXIV “Korrupsioni zyrtar dhe veprat penale kundër detyrës zyrtare”, të Kodit Penal të Republikës së Kosovës Nr. 04/L-082.***

Në pajtim me nenin 132, paragrafi 3 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës (“Çdo organ, institucion ose autoritet tjetër, që ushtron pushtet legjitim në Republikën e Kosovës, është i detyruar t’u përgjigjet kërkesave të Avokatit të Popullit dhe t’i paraqesë atij/asaj të gjitha dokumentet dhe informacionet e kërkuara në pajtim me ligj”) dhe nenin

28 të Ligjit Nr. 05/L-019 për Avokatin e Popullit (“Autoritetet, të cilave Avokati i Popullit u ka drejtuar rekomandim, kërkesë ose propozim për ndërmarrjen e veprimeve konkrete, . . . duhet të përgjigjen brenda afatit tridhjetë (30) ditor. Përgjigjja duhet të përmbajë arsyet me shkrim për veprimet e ndërmarra lidhur me çështjen në fjalë”), mirësisht Ju lutemi të na informoni për veprimet që do të ndërmerrni lidhur me këtë çështje.

Me nderime,

Hilmi Jashari
Avokat i Popullit